

voda, ko se je je sod že navlekel, izlije, in sod s čisto vodo izplakne ter ohladi.

Na vsak polnjak se računi 15. brent ali put grozdja; in tako se brž vé, koliko polnjakov bo treba, ko je že znano, koliko brent je grozdja. Od prvega mošta, ki se v kad nateče, se v vsaki polnjak 10 do 12 škafov vlije, potem 6 do 8, in zadnjič se dopolni do 2 ali 3 palcev; kakor so škafje, veči ali manjši, potem se tudi več ali manj v sode vlija naenkrat. Tako bo vino v vseh sodih enako.

O dobri letini naj se v klet (hram), ki je z novim moštom napolnjen, varno hodi, da nevarni hlap, hudi dušivec, človeka ne zaduši.

Mošt naj se v 24 urah pretoči, da se brž oprasti velike nesnage, droži; vino bo tako dosti prijetneje. Februarja meseca (svečana) se spet pretoči, proti jeseni tretjikrat, in prihodnje leto četrtikrat; potem naj mirno leži in se z dobrim vinom dopolnjuje. Dokler mošt vrè, se sod s trtnim listjem pokrije, potlej s plošnatim čistim kamnjem, zadnjič s čepom zadela.

Kdor hoče samotok ali slad in delati, naj civebe od šiponega grozdja odbere v posebno posodo, na to naj od tretjega koša mošt va-njo vlije, da se civebe navlečejo in napijó in potem izprešajo. Ali pa, kjer ni civeb, se mora najlepše grozdje zdravo in zrelo o suhem vremenu potrgati in na slamo položiti, da se osuši; potem se jagode oberó v posodo, ktera se z dobrim vinom nalije, da se jagode navlečejo, in potlej izprešajo.

Tudi je izvrstna kapljica, ako se od tretjega koša steklenice (flaške) napolnijo, pretočijo in dobro zamašijo.

Ko je tako vse leto v vednem strahu in bojazni pred nevihtami in drugimi nesrečami mirno prešlo; trgateg veselo dognana, in mošt v kletih že svoj prijazen duh okoli razširja, naj skrbni in pošteni vincar na novo misli, česa je tu ali tam treba. Zato bo brž po trgatvi pod vinogradom ali na drugih humcih zemlje na kupe nametal, tako imenovane „oslice“ delal, in jim po vrhu jame napravil, da jih z gnojnico poliva in zboljšuje, ter si tako dobre prsti pripravil za grubanje, sajenje in sepe, ne pa, kakor nekteri neporedni vincarji delajo, po vinogradih živine pasel, — česar noben vinorejec ne trpi.

(Dalje prihodnjič.)

Kako si morejo pomagati gospodarji, katerim manjka klaje za živino?

Klaje, klaje ne bo čez zimo — to so tožbe, ki se slišijo, kamor koli prideš. Pomanjkanje klaje že zdaj sili gospodarje, da prodajajo živino skor po nič, ali da jo koljejo za dom, ker si ne vejo pomagati drugače.

Ker se po takem malo živinčet ohrani za pleme, kaj neki bode prihodnja leta?

Treba tedaj, da gledajo gospodarji na vse strani, kjer koli je moč, vloviti kaj klaje namesti sená in otave, ktere tako krvavo manjka.

Svetujemo jim tedaj:

Murbovo listje. „Novice“ in „Pratika“ so že večkrat priporočale murbovo listje za klajo goveji živini in ovcam. Murba ima veliko redivne moči v sebi; živina se odebeli po njenem listji, krave dobro molzejo, ovca dobí lepšo volno. Pa živina to listje tudi rada žrè. To so gotovo skušnje. Zato gospodarji, ki imate murb ali jih morete dobiti, osmukajte že zdaj listje ž njih, in dajte ga živini za klajo. Dokler je še zeleno, kakor turšičina zelena slama, ima več redivne moči v sebi, kakor zvenjeno in suho, pa vendar tudi suho je dobro. Škoda je za vsak list, ako pride v nič ali na gnoj!

Ako je rž dober kup, se tudi priporoča zdrobljena (šrotana) ali pa kuhana rž, z rezanco mešana. Moka,

ki jo ima rž v sebi, redi živino, da več molze in se ohrani pri dobri moči.

Lanéne in ogršičine preše, o katerih so „Novice“ že tolikrat govorile, se ne smejo pozabiti; dobre so in zdrave.

Vinska ludra s sladkorjem ali tropinsko vino.

Sila malo se je letos v onih goricah, kjer je lani toča vse pomandrala, grozdja natrgalo. Tej pomanjkljivosti je nekoliko še spomladanski mraz in neprijazno vreme o času cvetja pripomoglo. Al tako lepo dozorenega grozdja še ne pomnim, kakor je letošnje. Ne le šipon je imel, bi rekel, polovico zgrbančenega jagodja ali cveb, tudi mavrovna in celó rivček, pečen in zolt, ki je letos največ in najlepšega grozdja dal, se je krčil na nekterih trsih.

Da se je letos v mnogih goricah, posebno v radgonskih, natrgalo malo grozdja, vidi se na priliko, iz tega: Eden je dobil iz nograda z 19 orali komaj 27 brent, drugi na 3 oralih poldrugo brento ali puto grozdja, manjši posestniki so pa grozdje po brentah po 2 gold. prodali; kjer ga pa še toliko ni bilo, so ga v jerbas pobrali in domá pozobali. Toda kapljica bo izvrstna, ktera se že v kadi po 80 gold. štrtinjak plačuje brez posode.

Tudi jaz sem le 31 brent natrgal. In ker je mošt ko olje, morajo tudi tropine prav dobre biti in po tem bolje, ker je bilo veliko civeb, ktere se iztisniti popolnoma ne dajo. Zato si mislim, bilo bi škoda, ako bi se te priložnosti ne poslužil in si en polnjak ludre s sladkorjem v poskušnjo ne napravil, češ, ako je že krava preč, naj še tele gré“, ako je ne zadenem, kakor graški tednik priobčuje.

Šestkrat dam iztisniti ali koš napraviti iz natrganega grozdja, ter napolnim blizo 2 polnjaka. Drugi dan ob 8. uri zjutraj oprostijo koš in ga pusté. Ob 9. uri dam 40 funtov sladkorja v grudah, prav dobrega, na stiskavnici (preši) razdrobiti, tedaj 8 funtov na 40 pintov vode. Potem prekopljejo koš in ga na stran stiskavnice spravijo. Sedaj nanosijo vode za en polnjak na sladkor, ki se brž raztaja, potlej pa tropine razgrnejo. Popoldan pretočijo mošt in tudi droži, okoli 30 pintov ali bokalov zaukažem na stiskavnico med vodo in tropine vlti. Vse to dam dobro premešati, da se tropine navlečejo.

Čez 4 dni in noči grem gledat in si mislim, da bo ta mešanica vrela in se skvasila; toda mošt se v sodu ni veliko gibal ali vrel, še manj pa tropine na osladkorjeni vodi; menda, ker je o trgatvi precej hladen veter vlekel, potle pa je dva dni deževalo in nekoliko mrzlo bilo. Dam toraj napojene tropine poteptati in trikrat stisniti (izprešati), to je: trikrat koš narediti; vsakrat je tehtilo (vaga) eno uro viselo. In tako dobim en polnjak ali 5 veder ludre s sladkorjem.

Po okusu se nič ne loči od mošta: mastno je, pikeče, sladko, le bolj prazno, mehko, vodeno od pravega mošta se kuša, kar je naravno. Menda bo vrelo v sodu, in se tako razvilo in razodelo, kakošne važnosti da je to početje. Inak pa stane ukupno polnjak 14 gold. 48 kr.

Toliko priobčujem za zdaj. Ko bom se pa prepričal o trpežu in lastnosti te pijače, bom dragim našim vinorejcem naznanil.

Pri Negovi 14. oktobra 1865.

France Jančar, kaplan.

Važna iznajdba za čelarstvo.

* Mašina, po kateri se hitro in sam čisti méd iz satovja dobí, pa satovje celo ostane.

Čbelarjem je znano, kako ravnajo zdaj, da s satovjem vred prešajo mёд (strd); oni zgubijo sadovje, mёд pa je zmešan z mnogo sodrgo. Gosp. major pl. Hruška (iz Legnango-a na Laškem) je iznajdel mašino, ktera v malo minutah veliko medú v najčistejšem stanu izvleče iz satovja in satovje ostane kakor je bilo. Unidan, ko je bil zbor nemških čbelarjev v Brui, je razpostavil gosp. Hruška to svojo mašino (Honig-Extractions-Apparat); skušali so jo in tako dobro našli, da so ji priznali prvo svetinjo. V fabriki gosp. Samuela Bollinger-a, cesarskega fabrikanta mašin na Dunaji (Hof-Maschinenfabrik des Herrn Samuel Bollinger) izdeluje prav lepe in prodaja zdaj take mašine treh sort (velike, srednje in majhne). Gospod iznajdenik ga je sam podučil, kako naj jih dela. — Naj naši veči čbelarji ne prezrejo te mašine, ki jim utegne prav na roke biti. Cene ne vemo, pa saj jo vsak sam lahko izvé, ako piše g. Bollinger-ju na Dunaj.

Národne stvari.

Prečudni kolobár.

Sila stara je sicer že skušnja, da so na svetu ljudje, ki se v svojem mišljenju kaj radi vrtijo v kolobarju, ktereга so rimski modrijani imenovali „circulus vitiosus“; toda v primeri jih menda nikdar nikoli ni bilo toliko, kolikor jih nahajamo med protivniki, ki nam Slovencem zavirajo ravnopravnost našega slovenskega jezika v pisarnicah in učilnicah.

Strašno tóp mora biti človek, kateri se ne more, in neizmerno strasten, kateri se ne dá prepričati, da je pravica mnogokrat v veliki nevarnosti, ako uradniki popolnoma ne znajo jezika tistih ljudi, ktere sodijo, in ako sodniki ne pišejo ravno tega, kar ljudje govoré. To načelo, ktero je ranjki nadsodnijski svetovavec Čop iskreno zagovarjal pri celovski nadsodni, bode mi potrdil vsaki, kateri ima še zdrave možgane, toraj mi ga ni treba zagovarjati in dokazovati z žalostnimi izgledi, katerih bi vedel navesti več, kakor imam prstov na rokah. Ker je tedaj ta reč tako jasna, ko beli dan, mislil bi človek, da ga o njej ni protivnika med sedanjim človeškim rodom. Pa saj jih o samem načelu (principu) menda tudi ni veliko, le tedaj, kadar se zahteva, da v djanje stopi to načelo, začnejo pihati kakor razkačeni gadje. In če jih vprašaš, zakaj da se vpirajo razvitku tega načela, bodo ti začeli navajati svoje jalove razloge. Kteri da so ti, kakor pravijo, tehtni razlogi, nam kaže naslednji dvogovor:

Miha: Ali si bral v „Novicah“ Belkredijeve besede, da morajo gospóške in posamezni uradniki z ljudmi ravnati, to je, govoriti in njim dopisovati v njihovem jeziku? Ta jo je vendar enkrat zadel.

Tomaž: Bral sem, bral zlate te besede, toda bojim se, da ne bi ostale le besede. Dokler jih ne vidim v djanji, ne dam za-nje piškavega oreha.

Miha: Ali ne verjameš temu ministru, v ktereга veliko svoje zaupanje stavijo zlasti tisti avstrijski národi, katerim je Schmerlingova sistema kratila naravne pravice?

Tomaž: Da Belkredi pošteno misli z nami, o tem nočem dvomiti, toda — — —

Miha: Zdaj je tvojim „toda“ odkljenkalo.

Tomaž: Bog daj! Kdo bolj od mene to želí; toda — ali ne poznaš velicih ovér, ki jih stavijo mnogi ljudje našemu jeziku? Ali ti ni znano, kaj mu očitajo? Enomer trobijo in trosijo po svetu, da naš jezik ni še zadosti izobražen, omikan, otesan, olikan, razvit, in Bog vé, kaj še ni; le temu se še čudim, da ne rečejo, da ga celó ni.

Miha: Vse to vem, in znanih mi je še več tacih psovek, s kterimi se norca delajo iz milega našega jezika. Al naj ti povem, kako sem zavolj tega psovanja v krčmi na sramoto postavil necega tacega nemškutarčeka; rekel sem mu: „Vi ste neizobraženi, neomikani, neotesani in neolikani, ko ne znate jezika ljudi, med kterimi živite, kterim ne znate pisati v jeziku, ktereга slišite, in kterim dopisujete v jeziku, ki ga ne umejo. Ljubi kruhek med Slovenci vam diši, al da bi Slovencem ustregli, kakor nemški, laški, ogrski in hrvaški uradniki strežejo Nemcem, Lahom, Ogrom in Hrvatom, tega ne. Ali mar mi, Slovenci, ne plačujemo enacih davkov z družimi avstrijskimi národi, zakaj ne bi vživali ž njimi enacih pravic? Moja misel je, da ni zadosti omikan in izobražen in na svojem mestu uradnik, kateri ne zná govoriti in pisati jezika tistih ljudi, kterim uraduje, — kaj pa vi pravite, sosedge moji?“ — „Pravo, pravo, Miha! nam vsem si iz srca govoril!“ In ploskali so na roke, da ni bilo ne konca ne kraja.

Tomaž: In kaj si bil s tem svojim govorom opravil? Ali si bil nemškutarčeka vgnal v kozji rog?

Miha: O kaj še! Kakor vrtavka se je zasukal in govor obrnil na vse drugo polje, rekoč: „Možje, prosim, poslušajte me! poznam vas, da ste pametni in bistrega uma, torej sodite, ali je mogoče to, kar zahtevate od nas zlasti kar nas je stariših ljudi. Saj vam je menda vendar dobro znana resnica: česar se človek ne učí, tega ne zná. Kako tedaj od nas zahtevate, da bi pisali slovenski, ker se nismo nikdar učili; zakaj da se pa nismo učili, tega mi nismo krivi, saj veste, kakošne so bile naše učilnice, ko smo mi v šolo hodili; ne da bi nas bili učili slovenski brati in pisati, še govoriti slovenski nismo smeli. Zdaj pa hočete, da pišemo slovenski! Bodite vendar pravični, in od nas ne zahtevajte nemogoče stvari. Ako hočete, da bo kdaj mogoče to, česar po pravici želite, zahtevajte, da bodo šole na Slovenskem prav slovenske. Res je sicer, da so šole nekaj let sém v tem oziru nekoliko pravičnejše, učenci se res učé slovenski brati, pisati in čistejše govoriti, al take pa vendar še niso, da bi se vam móglo vstreči. Le poprašajte mlajših uradnikov, pa vam bodo potrdili, kar sem ravno rekel. Kdor se sam z veseljem ne poprime slovenščine, v šolah, kakoršne so zdaj, se je toliko ne naučí, da bi vam slovenski uredoval. Toraj je moja misel ta: zahtevajte, da bodo šole vaše prav slovenske, potem vam bodo tudi pisarnice dopisovale in odpisovale slovenski, — nas nedolžnih pa ne pikajte.“ Glej, tako jo je iz pisarnic zasukal v šole!

Tomaž: No, zdaj pa sodi, ali se morajo vresničiti Belkredijeve zlate besede. Prav ti razlogi potrjujejo moje dvome o Belkredijevih besedah. Tudi po njih se ne bo iz bele moke pekel kruh nam Slovencem.

Miha: Kar je stari uradnik govoril o jeziku ne bode motilo Belkredija; opazke zarad naših šol so sicer resnične, al tudi one ne bodo ovirale državnega ministra v izpeljavi zlatih njegovih besedi. In za to svojo misel imam dva tehtna razloga. Prvi je ta-le: Belkrediju dobro znano, da je uradnikom, ki se v šolah zadosti niso naučili slovenščine, pa so sinovi naše dežele, je vendar mogoče, v kratkem času v narodnem jeziku toliko izuriti se, da bodo pisali v tistem jeziku, ktereга govoré ljudje, s kterimi imajo opraviti. Kar je bilo mogoče na Ogrskem in Hrvaškem, zakaj ne bi bilo tudi na Slovenskem? Saj trehuh rad hodi za kruhom. Prav po mariborskem programu se nadjam, da bode Belkredi uradnikom, ki uradujejo Slovencem, pa nimajo popolnega znanja našega jezika, postavil rok (termin), do ktereга se ga morajo naučiti. Še bolj bi mi bilo pa všeč, ako bi Belkredi ta rok začel šteti od dne svoje znane okrožnice, v kateri je dosti jasno povedal, kakošne